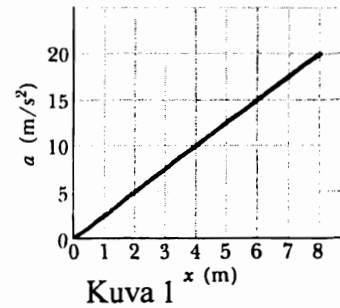

Tfy-3.1181 Fysiikka IA tentti, 9.3.2009

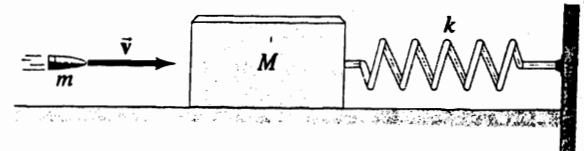
1. Kappale (massa on) $m = 6,4 \text{ kg}$ liikkuu x-akselin positiiviseen suuntaan. Alussa m on (liikkeessä) origossa, josta m etenee (pyörimättä) kuvan mukaisella kiihtyvyydellä voiman vaikuttaessa positiiviseen suuntaan. Lopussa m on siirtynyt pisteeseen $x = +8 \text{ m}$, jossa m :n liike-energia on 800 J . Laske a) siirrossa voiman tekemä työ, b) m :n liike-energia origossa ja c) siirrossa voiman m :lle antama kokonaisimpulssi.

2. Insinööri IN kokeilee x-akselilla kimmoista jousitörmäystä kahdella kappaleella $m_1 = 2 \text{ kg}$ ja $m_2 = 6 \text{ kg}$, joiden nopeudet alkutilassa AT ovat (oikealle) $v_1 = 12 \text{ m/s}$ ja $v_2 = 4 \text{ m/s}$ (m_1 :n ottaessa m_2 kiinni). m_2 :n perässä on kimmoisa Hooken lineaarinen jousi (jousivakio on 2400 N/m), joka puristuu lyhimmilleen puristustilassa PT. Lopputilassa LT jousi oikenee ja m_1 irtaantuu. IN huomaa, että LT:ssa m_1 on levossa ja m_2 jatkaa vapaasti matkaansa vauhdilla u_2 oikealle. a) Osoita, että $u_2 = 8 \text{ m/s}$. Laske kappaleiden yhteinen kokonaisliike-energia b) AT:ssa, c) PT:ssa ja d) LT:ssa. Laske PT:ssa jousen e) sitoma energia ja f) puristuma.

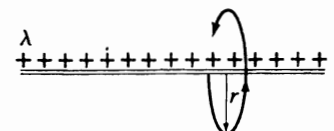
3. Insinööri IN mittaa nopeudella v vapaasti tulevan kappaleen (massa on) $m = 50 \text{ g}$ liikettä antamalla m :n nopeasti tunkeutua ja pysähtyä alussa levossa olevaan kappaleeseen (massa on) $M = 6,2 \text{ kg}$. Molemmat alkavat yhdessä värähdellä (ominais)kulmataajuudella ω pienillä värähtelyillä seinään kiinnitetyn jäykän Hooken lineaarisen jousen varassa. Jousena IN käyttää kevyttä (oleellisesti massatonta) homogeenista tasapaksua alumiinisauvaa AS, jonka pituus on $0,35 \text{ m}$, poikkileikkauksen (vakio)pinta-ala on $0,2 \text{ cm}^2$ ja kimmokerroin on $E = 70 \cdot 10^9 \text{ N/m}^2$ (Youngin moduuli). IN mittaa jousen suurimmaksi puristumaksi 2 mm (mitattuna törmäys/tasapainokohdasta). a) Osoita, että AS:n jousivakio on noin $k = 4 \cdot 10^6 \text{ N/m}$. Laske b) ω , c) jousen puristuessa esiintyvä suurin hidastuvuus (kiihtyvyyks) sekä d) laske v .

4. Moottoritie rakennetaan 10 m pitkistä betonilaatoista (concrete), jotka kiinnitetään peräkkäin tiiviisti ilman rakoja 10°C lämpötilassa. Lämpötila nousee 40°C asteeseen. a) Mikä normaalijännitys laatoissa vallitsee? b) Onko laatat mitoitettu oikein, ts. kestäkö rakenne murtumatta? c) Laattojen (päiden) kosketuspinta-ala on $0,2 \text{ m}^2$. Mikä voima vaikuttaa laatoissa? d) Paljonko rakoa laattoihin pitäisi jättää rakennusvaiheessa, jotta laatat eivät lämmentyään koskettaisi toisiaan? e) Montako astetta lämpötila nyt saa nousta käytettäessä aloitusrakoja, jotta laatoissa vallitsisi lopulta sama jännitys kuin a)-kohdan raottomassa rakenteessa?

Kuva 4 (kääntöpuolella)

5. Insinöörillä IN on pitkä suora ja ohut eristelanka EL, jonka vakiovaraustiheys pituusyksikköä kohden on positiivinen vakio $\lambda = 6/29 \mu\text{C/m}$ ($\approx 0,2069 \mu\text{C/m}$). Coulombin kerroin on $k = 1/4\pi\epsilon_0 = 8,99 \cdot 10^9 \text{ Nm}^2/\text{C}^2$. IN tietää, että kohtisuoralla etäisyydellä r EL:n sähkökenttä on r :n suuntainen ja muotoa $E = 2k \lambda/r$. a) Osoita, että kentän potentiaali on $V \approx -3720 \ln(r) + \text{vakio}$. Elektronin kaltainen hiukkanen m (massa on $m = 9,11 \cdot 10^{-31} \text{ kg}$ ja negatiivinen varaus on $-q < 0$, missä $q = e = \text{alkeisvaraus} = 1,6 \cdot 10^{-19} \text{ C}$) kiertää r -säteisellä ympyräradalla EL:aa. Anna seuraavassa energiat/työt elektronivolteina (eV), missä $1 \text{ eV} = 1,6 \cdot 10^{-19} \text{ J}$ (= alkeisvarauksen e lukuarvo). Laske m :n b) liike-energiat, kun m :n ympyräradan säteet ovat $r = R$ ja $r = 2R$. m siirretään radalta $r = R$ radalle $r = 2R$. Laske ratojen välillä c) jännite-ero eli kentän potentiaalimuutos (volteissa), d) m :n liike-energian muutos, e) m :n potentiaalienergian muutos ja f) siirtoon tarvittava työ.

TABLE 12-1 Elastic moduli

Material	Young's modulus, E (N/m^2)
<i>Solids</i>	
Iron, cast	100×10^9
Steel	200×10^9
Brass	100×10^9
Aluminum	70×10^9
Concrete	20×10^9
Brick	14×10^9

Kuva 4

TABLE 12-2 Ultimate strengths of materials (force/area)

Material	Tensile strength (N/m^2)	Compressive strength (N/m^2)
Iron, cast	170×10^6	550×10^6
Steel	500×10^6	500×10^6
Brass	250×10^6	250×10^6
Aluminum	200×10^6	200×10^6
Concrete	2×10^6	20×10^6
Brick		35×10^6

TABLE 17-1 Coefficients of Expansion, at 20°C

Material	Coefficient of Linear Expansion, α ($^\circ\text{C}^{-1}$)
<i>Solids</i>	
Aluminum	25×10^{-6}
Brass	19×10^{-6}
Copper	17×10^{-6}
Iron or steel	12×10^{-6}
Concrete and brick	$\approx 12 \times 10^{-6}$